

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER/BIV NL
Telefax 070 - 318 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4533	17 september 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 59/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

➤

KOCHER der Grenadiers

Bijlagen Bezoekadres
één Kalvermarkt 28
 's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4533, d.d. 17 september 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
59/91

(Afgesloten 171200 SEP 1991)

Kroatië

De strijd in Kroatië blijft zeer intens. Opvallend is met name dat de Kroatische (para-)militaire organisaties het initiatief hebben genomen en een aantal bases en depots op de federale strijdkrachten (JNA) zouden hebben veroverd. Dit optreden houdt verband met een uitspraak van de minister van Defensie van Kroatië, die heeft gesteld dat Kroatië nu een offensieve tactiek gaat voeren omdat het wachten op EG-initiatieven vruchteloos is gebleken.

Ook het hoofdkwartier van het Vijfde Militaire District (MD), dat Slovenië en grote delen van Kroatië omvat, is door Kroaten omsingeld. In verband hiermee, en met de gisteren gemelde arrestatie van de Chef Staf van dit MD, Aksentijevic, stelde plv commandant Raseta gisteren dat een bombardement op Zagreb niet langer uitgesloten is. Deze uitspraak bevestigt het vermoeden dat de JNA, zelfs indien de legerleiding zich beperkt tot uitvoering van het bevel de door de Kroaten geblokkeerde vestigingen in Kroatië te ontzetten, zich uiteindelijk gedwongen zal zien ook tegen Zagreb en de Kroatische regering op te treden.

Gisteren hebben Kroatische media gemeld dat Hongarije twee Joegoslavische gevechtsvliegtuigen had neergeschoten, die in verband met de strijd in Slavonië het Hongaarse luchtruim hadden geschonden. De exacte gang van zaken is nog onduidelijk. De Hongaarse grensverdediging heeft bevestigd dat het Hongaarse luchtruim een aantal malen geschonden is. Volgens het Joegoslavische persbureau Tanjug zou inderdaad een vliegtuig zijn neergeschoten, maar het is niet zeker of Hongaarse dan wel Kroatische militairen hiervoor verantwoordelijk zijn. Hongarije heeft ontkend op de Joegoslavische vliegtuigen te hebben geschoten. Zoals eerder gerapporteerd heeft Hongarije onlangs de schietinstructies voor zijn grensverdediging aangescherpt in verband met schendingen door de Joegoslavische luchtmacht. Het lijkt echter uiterst onwaarschijnlijk dat Hongarije daadwerkelijk een Joegoslavisch gevechtsvliegtuig zou neerschieten.

De EG

Vandaag zal de voorzitter van de EG-vredesconferentie, Lord Carrington, ontmoetingen hebben met de presidenten van Servië en Kroatië en met federaal minister van Defensie Kadijevic. Hierbij zal hij ongetwijfeld de mogelijkheden onderzoeken om de door de opleving in de vijandelijkheden ernstig bedreigde conferentie alsnog te redden. Kroatische functionarissen hebben echter al laten weten momenteel weinig resultaat van de conferentie te verwachten. Ook aan JNA-zijde zal naar verwachting onder de huidige omstandigheden weinig compromisbereidheid bestaan, terwijl Servië voortdurend benadrukt niet bij het conflict in Kroatië betrokken te zijn. Derhalve moet gevreesd worden dat de conferentie voorlopig in een impasse terecht zal komen.

Minister Van den Broek heeft gisteren voorgesteld in het kader van de Westeuropese Unie (WEU) een lichtbepapende vredesmacht naar Joegoslavië te sturen. Deze zou de taak moeten overnemen van de (ongewapende) EG-waarnemersmissie, die zich momenteel in Kroatië en Slovenië bevindt, maar die de huidige escalatie van de

gevechten in Kroatië niet heeft kunnen voorkomen. Het voorstel zal aanstaande donderdag onderwerp zijn van een vergadering van de WEU (alle EG-lidstaten minus Griekenland, Denemarken en Ierland) in Den Haag.

Het is twijfelachtig of het initiatief van Van den Broek enige kans van slagen heeft. Servië en Montenegro hebben al laten weten dat zij iedere vorm van buitenlandse militaire presentie afwijzen en van de JNA is een soortgelijke reactie te verwachten. Daarnaast kan de uitzending van een dergelijke vredesmacht slechts plaatsvinden met instemming van de federale regering, die zoals reeds eerder gerapporteerd in staat van ontbinding verkeert. Van Kroatische zijde is er daarentegen voor gepleit de burgeroorlog in Joegoslavië op de agenda van de VN-Veiligheidsraad te plaatsen en een VN-vredesmacht naar Joegoslavië te sturen om de interne grenzen te bewaken.

Ook binnen de WEU zal het voorstel van Van den Broek naar verwachting niet zonder meer aanvaard worden. Hoewel de Duitse regering nog geen standpunt heeft verkondigd, hebben Duitse functionarissen reeds de mening uitgesproken dat een eventuele WEU-macht slechts kan worden uitgezonden na erkenning van de onafhankelijkheid van Slovenië en Kroatië, hetgeen naar verwachting niet onmiddellijk voor alle WEU-staten aanvaardbaar zal zijn. Weliswaar heeft Secretaris-Generaal Van Eekelen gesteld dat de WEU, na politieke besluitvorming, in principe in staat moet zijn om een dergelijke macht te leveren, maar het is nog onzeker hoe deze (in de wandelgangen zou een omvang van 30.000 man zijn genoemd) zou moeten worden samengesteld.

Volgens een recent persbericht heeft de Kroatische regering de afgelopen dagen België benaderd met het verzoek om de onafhankelijkheid van Kroatië te erkennen. Zij hoopt op deze wijze de schijn te vermijden dat een eventuele erkenning van Kroatië voornamelijk tot stand zou komen onder druk van Duitsland en Italië, die zich binnen de EG voorstander betonen van een dergelijke erkenning. Aangezien de Servische pers beweert dat de verliezers van de Tweede Wereldoorlog een hetze tegen Servië voeren, is de Kroatische benadering blijkbaar ingegeven door de wens de Servische propaganda te ontzenuwen. België heeft echter gesteld niet vooruit te zullen lopen op besluitvorming in EG-kader.

De JNA

Er zijn aanwijzingen dat in de JNA-top de afgelopen weken personele wijzigingen zijn aangebracht. Met name zou een aantal Sloveense en Kroatische (opper)officieren zijn vervangen door Servische en Montenegrijnse collega's. Naar verluidt zouden nu nog slechts vier van de twaalf generaals van Sloveense afkomst (onder wie plv MinDef Brovet) in functie zijn. Hoewel dit mogelijk ook verband houdt met het feit dat Sloveense officieren voor medio oktober hun ontslag uit de JNA hadden moeten aanvragen, wijst dit bericht erop dat ook in de JNA-top, waar tot voor kort het aantal generaalsrangen om politieke redenen ongeveer proportioneel verdeeld was, de (pro-)Servische dominantie is toegenomen.

Interessant is overigens dat tijdens deze benoemingsronde voor het eerst een officier (de bovengenoemde Aksentijevic) tot generaal is bevorderd door de minister van Defensie, zonder formele bekrachtiging van het federale presidium, de formele opperbevelhebber van de JNA. Dit onderstreept eerdere meldingen dat het presidium ook in defensie-aangelegenheden geen rol meer speelt en dat de JNA in feite zijn eigen beleid bepaalt.

In de huidige benoemingsronde is niet alleen het (pro-)Servische, maar ook het communistische element in de defensietop versterkt. Opvallend is met name de benoeming van KolGen Negovanovic tot assistent-minister van Defensie voor moreel, vorming en tuchtrecht. Zoals reeds eerder gerapporteerd onderhoudt

Negovanovic nauwe banden met de CGS Adzic, die niet alleen een exponent is van de Servisch-nationalistische stroming in het officierskorps, maar ook een belangrijke rol speelt in de vorig jaar heropgerichte communistische partij van Joegoslavië (SK-PJ). De benoeming is des te meer opmerkelijk omdat volgens eerdere berichten in het kader van de depolitisering van de JNA beoogd was de betreffende functie, die onder meer het politieke werk in de strijdkrachten omvat, af te schaffen. De betreffende melding wijst derhalve op een versterking van de pro-communistische oriëntatie van de JNA.

Conclusie/vooruitzicht

De gevechten in Kroatië blijven voortduren, waarbij het initiatief voornamelijk lijkt te liggen aan Kroatische zijde. Er moet worden gerekend op een intensivering van optreden van de JNA, dat zou kunnen uitmonden in acties tegen de Kroatische regering. De verheviging van de strijd in Kroatië zal er naar verwachting in resulteren dat de EG-vredesconferentie in een impasse belandt. Het voorstel van minister Van den Broek voor het verzenden van een lichtbewapende WEU-vredesmacht ter vervanging van de EG-waarnemersmissie lijkt vooralsnog weinig kans van slagen te hebben.

Binnen de defensie-leiding is het (pro-)Servische en communistische element de afgelopen dagen versterkt. Dit vormt niet alleen een illustratie van de feitelijke machteloosheid van het federale presidium in defensie-aangelegenheden, maar zal waarschijnlijk ook tot gevolg hebben dat de JNA in de toekomst een nog duidelijker pro-Servische opstelling zal innemen.